νὰ ἰδῆ καὶ νὰ μελετήση τόσα εἴδη ζώων, ὅσα ὁ μεταγενέστερος Ρωμαϊκὸς καὶ Βυζαντιακὸς κόσμος, χάρις στὴν παγκόσμια ἔκτασι τοῦ κράτους καὶ τὰ συγκοινωνιακά τους μέσα. Π. χ. ὁ 'Αριστοτέλης εἶχε ἀκούσει ἀπὸ περιηγητὰς τῆς ἐποχῆς του γιὰ τὸν ἱπποπόταμο—τὸν «ποτάμιον ἵππον», ὅπως τὸν ὀνομάζει—ἀλλὰ ποτὲ δὲν εἶχε ἰδεῖ τὸ ζῶο αὐτὸ τοῦ Νείλου. Πολὺ ἀργότερα, στὰ 52 μ. Χ. οἱ Ρωμαῖοι ἔφεραν στὴ Ρώμη ἱπποπότάμους καὶ τοὺς ἔδειχναν στὰ πλήθη, κατὰ τὶς διάφορες γιορτὲς καὶ ἀγῶνες.

Ὁ Τιμόθεος περιγράφει μὲ πολλὴ ἀκρίβεια ἕνα ζῶο ἄγνωστο στὸν 'Αριστοτέλη, τὴν καμηλοπάρδαλι. Ὁ Γαζαῖος ζωολόγος λέει ὅτι εἶδε τὸ ζῶο αὐτὸ στὴν πατρίδα του, ὅταν πέρασε ἀπὸ τὴ Γάζα ἕνας 'Ινδὸς ποὺ ἔφερε δύο καμηλοπαρδάλεις κι' ἕναν ἐλέφαντα στὴν Κωνσταντινούπολι, ὡς δῶρο στὸν Αὐτοκράτορα 'Αναστάσιο τὸ Δίκορο. 'Ακόμη κι' ἐπὶ τῆς ἐποχῆς Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου οἱ ἐλέφαντες ἦταν σπάνιο θέαμα γιὰ τοὺς Βυζαντινούς. Ὅταν τοῦ ἔστειλαν τοῦ αὐτοκράτορος αὐτοῦ ἐλέφαντας λευκοὺς ἀπὸ τὶς 'Ινδίες, οἱ βασιλικοὶ κήρυκες ἐκάλεσαν μὲ τυμπανοκρουσίες τὸ λαὸ νὰ ἔρθη στὸν 'Ιππόδρομο νὰ ἰδῆ τὸ θαῦμα. Ὁ Τιμόθεος περιγράφει τὸ λεάπαρδο, τὸν πάνθηρα, τὴν πάρδαλι, τὸ ρινόκερω, τὸν ὄναγρο, τὸ βούβαλο, τὸ σοῦβο, τὸν ἵππαγρο, τὴ σφίγγα καὶ ἄλλα ζῶα ἄγνωστα στὸν 'Αριστοτέλη καὶ τοὺς μεταγενεστέρους ζωολόγους. Ὁ Τιμόθεος εἶνε ὁ πρῶτος συγγραφεὺς ποὺ ἀναφέρει τοὺς λεγομένους «σκύλους τοῦ 'Αγίου Βερνάρδου», τὰ τεράστια ἐκεῖνα καὶ πυκνόμαλλα σκυλιά, ποὺ ζοῦν στὰ 'Αλπικὰ βουνὰ καὶ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς φιλανθρώπους μοναχοὺς τοῦ 'Αγίου Βερνάνδου γιὰ ν' ἀνακαλύπτουν μέσα στὰ χιόνια τοὺς παραπλανημένους ὁρειβάτες καὶ νὰ τοὺς φέρνουν τὶς πρῶτες βοήθειες, μὲ τὴ ζεστή τους ἀναπνοὴ καὶ τὸ κονιὰκ ποὺ ὑπάρχει μέσα στὸ καλαθάκι ποὺ κρέμεται ἀπὸ τὸ λαιμό τους. Ὁ Τιμόθεος ὀνομάζει τοὺς σκύλους αὐτοὺς ἀρκτόκυνας, δηλ. ἀρκουδόσκυλους, γιατί ἰσχυρίζεται ὅτι εἶνε γεννήματα ἀρκούδας καὶ σκύλου!

Ἡ γνώμη αὐτὴ τοῦ Βυζαντινοῦ ζωολόγου εἶνε ἀστεία, ὅπως ἄλλωστε καὶ τὰ περισσότερα γιατροσόφια του. 'Αδιάφορο ὅμως. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως εἶχε διάθεσι νὰ τὰ ἐξηγήση ὅλα. Τὸ σύγγραμμα τοῦ Τιμοθέου, σὲ στίχους, ἔχει τὸν ἀκόλουθο τίτλο: *«Περὶ ζώων τετραπόδων θηρίων τῶν παρ' Ἰνδοῖς καὶ Ἄραψι καὶ Αἰγυπτίοις, καὶ ὅσα τρέφει Διβύη καὶ περὶ ὀρνέων ξένων τε καὶ ἀλλοκότων καὶ ὄφεων».*

ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΙ ΧΑΡΑΚΤΗΡΕΣ

Ο ΒΛΑΚΑΣ

Μιὰ φορὰ ἦταν ἕνας βλάκας. Ζοῦσε γιὰ πολὺν καιρὸ ἥσυχος κι' εὐχαριστημένος, ὥσπου μιὰ μέρα ἔφτασε ὥς τ' αὐτιά του ὁ λόγος πὼς ὁ κόσμος τὸν ἔπαιρνε γιὰ κουτὸ καὶ ἄμυαλο ἄνθρωπο.

Τότε ὁ βλάκας στενοχωρέθηκε κατάκαρδα κι' ἀπάνω στὴ λύπη του ἄρχισε νὰ συλλογίζεται μὲ τί τρόπο θὰ μποροῦσε νὰ κλείση τὰ στόματα ποὺ τὸν κατηγοροῦσαν.

Ἔξαφνα μιὰ ἔμπνευσι φώτισε τὸ ἄδειο του κεφάλι καὶ χωρὶς νὰ χάση καιρὸ τὴν ἔβαλε σὲ πρᾶξι. Βγαίνοντας ἔξω στὸ δρόμο ἀντάμωσε ἕνα γνώριμό του, ὁ ὁποῖος τοῦ μίλησε ἐγκωμιαστικὰ γιὰ κάποιον περίφημο ζωγράφο.

— Πάψε, καϋμένε! τοῦ εἶπε ἀπότομα ὁ βλάκας. Ὁ ζωγράφος σου αὐτὸς ἔχασε ἀπὸ καιρὸ κάθε ἐκτίμησι. Δὲν τὸ ξέρεις; Ἄ, δὲν περίμενα τέτοιο πρᾶμμα ἀπὸ σένα! Εἶσαι πολὺ πίσω στὸ ζήτημα τῆς καλλιτεχνικῆς ἀντιλήψεως...

Ὁ ἄλλος ἐταράχτηκε κάπως κι' ἀναγκάστηκε νὰ δώση δίκηο στὸ βλάκα.

— Σήμερα διάβασα ἕνα λαμπρὸ βιβλίο, εἶπε παραπέρα στὸ βλάκα ἕνας ἄλλος γνώριμός του.

— Μὰ δὲν κοκκινίζεις ποὺ λὲς τέτοιο πρᾶμμα; τοῦ παρατήρησε αὐτός. Τὸ βιβλίο ποὺ μοῦ λὲς εἶνε μιὰ μουντζοῦρα καὶ τίποτε παραπάνω. Δὲν τὸ ἤξερες; Ἄ, εἰσαι πολὺ πίσω στὸ ζήτημα τῆς φιλολογικῆς ἀντιλήψεως...

Ὁ γνώριμος τοῦ βλάκα ταράχτηκε καὶ συμφώνησε κι' αὐτὸς μαζύ του.

— Ὁ φίλος μου Α. εἶνε λαμπρὸς ἄνθρωπος, εἶπε παρέκει στὸ βλάκα ἕνας τρίτος γνώριμός του. Ἔχει καλὴ καρδιὰ κι' εὐγενικὴ ψυχή.

— Τί λὲς ἐκεῖ; τοῦ ἀποκρίθηκε ὁ βλάκας. Ὁ φίλος σου δὲν εἶνε παρὰ ἕνας πρώτης τάξεως κατεργάρης κι' ἔχει λησταῖνει ὅλους τοὺς συγγενεῖς του. Ἄ, εἰσαι πολὺ πίσω στὸ ζήτημα τῆς κοινωνικῆς ἀντιλήψεως, φίλε μου.

Ἔπειτα ἀπ' αὐτὰ ἀναγκάστηκε κι' ἐκεῖνος νὰ δώση δίκηο στὸ βλάκα.

Ἔτσι, ἂν τυχὸν ἐπαινοῦσαν κανέναν μπροστὰ στὸ βλάκα, αὐτὸς ἀπαντοῦσε σ' ὅλους μὲ τὰ ἴδια στερεότυπα λόγια ποὺ ἔκαναν βαθειὰ ἐντύπωσι.

— Τί μυαλό! ἔλεγαν πειὰ ὅλοι γι' αὐτόν.

— Τί ἐξυπνάδα!

— Τί κεφάλι!

Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅτι σὲ λίγον καιρὸ κάποιο καθημερινὸ φύλλο κυκλοφορίας ἀνέθεσε στὸ βλάκα τὴ στήλη τῆς κριτικῆς καὶ σήμερα ὁ βλάκας ἔγινε ὁ φόβος καὶ τρόμος τῶν νέων συγγραφέων!...

ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΙΕΦ

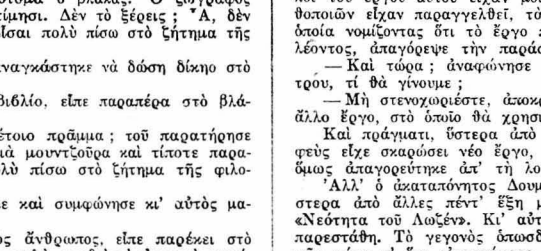

ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ

ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΔΟΥΜΑ, ΠΑΤΡΟΣ

Πῶς ἐργαζότανε ὁ Δουμᾶς. 'Αληθινὸς χαλκέντερος. Ἡ ἐξαφανίσεις του. Ἡ περιπέτειες ἑνὸς δράματος. Πῶς ἐγράφη ἡ «Νεότης τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'». Ὅπου ἐπεμβαίνει ἡ λογοκρισία. Τρία δράματα σὲ δυὸ—τρεῖς βδομάδες!... Τί διηγεῖται γιὰ τὸ Δουμᾶ ἕνας φίλος του. Τί ἔτριζε ὅλη νύχτα.... Ὁ καλοκάγαθος συγγραφεύς, κ.τ.λ. κ.τ.λ.

Ὁ 'Αλέξανδρος Δουμᾶς πατήρ, ὁ ἔνδοξος αὐτὸς μυθιστοριογράφος τῆς Γαλλίας, ἦταν ὡς γνωστὸν πολυγραφώτατος.

Ὅταν ἔπιανε στὰ χέρια του τὴν πέννα, δὲν τὴν ἄφινε πειὰ παρὰ ὅταν τελείωνε ὁλόκληρο τὸ κομμάτι. Ποτὲ δὲν σταματοῦσε γιὰ νὰ σκεφτῆ καὶ ποτὲ δὲν ἄλλαζε μιὰ φράσι ποὺ τὴν εἶχε γράψει.

Ὅταν ἔγραφε ἔργα χωρὶς ἀξιώσεις, ὅπως δράματα γιὰ δευτερεύοντα θέατρα κλπ., δὲν τὰ ξαναδιάβαζε, ἀλλὰ τ' ἄφινε ὅπως τὰ εἶχε πρωτογράψει, καὶ τὸ χειρότερο, τὰ τελείωνε μέσα σὲ τέσσερες-πέντε μέρες.

Ὅταν ὅμως ἔβρισκε κανένα καλὸ θέμα καὶ ἤθελε νὰ τὸ ἐπεξεργαστῆ μὲ τὴν ἡσυχία του, γινόταν ἄφαντος γιὰ κάμποσες μέρες ἀπ' τὸ σπίτι του καὶ κατέφευγε συνήθως σὲ κανένα χωριὸ τῶν περιχώρων.

— Εἶμαι σὰν τὴν κότα, ἔλεγε. Ζητάω μέρος γιὰ νὰ κλωσσήσω!...

* * *

Ὁ Δουμᾶς εἶχε καταπληκτικὴ διαύγεια πνεύματος. 'Ακόμα καὶ τὴ νύχτα ποὺ κοιμόταν, ἡ φαντασία του δούλευε καὶ πλανιόταν στὶς χῶρες τοῦ ὀνείρου.

Τὴν ὑπόθεσι ἑνὸς δράματός του, τῆς «Νεότητος τοῦ Λουδοβίκου ΙΔ'», τὴ συνέλαβε μιὰ νύχτα ποὺ ἦταν προσκαλεσμένος μὲ τὴν κόρη του καὶ μὲ μερικοὺς φίλους του στὸ γάμο ἑνὸς ὑπηρέτη του.

Μόλις γύρισε ὕστερα ἀπὸ τὸ συμπόσιο στὸ σπίτι του, συναρμολόγησε προχείρως τὰ μέρη τοῦ δράματος καὶ κατέγραψε τὶς διάφορες σκηνὲς κατὰ τὸ πρωὶ τῆς ἑπομένης μέσα σὲ μισὴ ὥρα.

Ἔπειτα ἐξαφανίστηκε στὰ περίχωρα γιὰ νὰ τὸ συμπληρώση, καὶ μετὰ ἕξη μέρες τὸ ἔργο ἦταν ἕτοιμο καὶ ἐδόθη γιὰ νὰ διαβαστῆ ἀπὸ τὴν ειδικὴ κριτικὴ ἐπιτροπὴ τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου.

* * *

'Αλλὰ ἡ ἱστορία τοῦ ἔργου αὐτοῦ τοῦ Δουμᾶ δὲν σταματᾶ ἐδῶ. Μόλις ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου ἐδήλωσε πὼς τὸ ἔργο ἦταν καλὸ καὶ θὰ παιζόταν, ὁ Δουμᾶς τηλεγράφησε ἀπὸ τὸ Παρίσι στὴν θυγατέρα του Μαρία νὰ γλεντοκοπήση ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ αὐτῇ, μαζὺ μὲ τοὺς φίλους των.

Ἡ δίς Δουμᾶ, χωρὶς νὰ χάση καιρὸ μάζεψε τότε ὅσους φίλους εἶχε στὶς Βρυξέλλες ὅπου ἔμενε καὶ βγῆκε μαζύ τους στὸ πεδίο τοῦ Βατερλὼ γιὰ νὰ διασκεδάσουν. Φυσικὰ τὰ ἔξοδα τοῦ πολυδαπάνου αὐτοῦ γλεντιοῦ τὰ πλήρωσε ὁ Δουμᾶς.

Ἡ ἐπιτροπὴ ὅμως τοῦ Γαλλικοῦ Θεάτρου ἀργότερα, ὅταν οἱ ρόλοι τοῦ ἔργου αὐτοῦ εἶχαν μοιραστεῖ καὶ ἡ εἰδικὲς στολὲς τῶν ἠθοποιῶν εἶχαν παραγγελθεῖ, τὰ βρῆκε σκοῦρα μὲ τὴ λογοκρισία, ἡ ὁποία νομίζοντας ὅτι τὸ ἔργο περιεῖχε ὑπαινιγμοὺς κατὰ τοῦ Ναπολέοντος, ἀπαγόρευψε τὴν παράστασί του.

— Καὶ τώρα; ἀναφώνησε ἀπελπισμένος ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου, τί θὰ γίνουμε;

— Μὴ στενοχωριέστε, ἀποκρίθηκε ὁ Δουμᾶς. Θὰ σᾶς δώσω ἕνα ἄλλο ἔργο, στὸ ὁποῖο θὰ χρησιμοποιήσετε τὶς στολὲς ποὺ φτιάσατε.

Καὶ πράγματι, ὕστερα ἀπὸ πέντε μέρες ὁ γονιμώτατος συγγραφεὺς εἶχε σκαρώσει νέο ἔργο, τὴ «Νεότητα τοῦ Ρισελιέ», τὸ ὁποῖο ὅμως ἀπαγορεύτηκε ἀπ' τὴ λογοκρισία γιὰ τοὺς ἰδίους λόγους.

'Αλλ' ὁ ἀκαταπόνητος Δουμᾶς δὲν ἐννοοῦσε νὰ ὑποχωρήση. Ὕστερα ἀπὸ ἄλλες πέντ' ἕξη μέρες εἶχε ἕτοιμο ἕνα νέο ἔργο, τὴ «Νεότητα τοῦ Λωζέν». Κι' αὐτὸ ὅμως στάθηκε κακορίζικο καὶ δὲν παρεστάθη. Τὸ γεγονὸς ὁπωσδήποτε εἶνε ὅτι, ὁ 'Αλέξανδρος Δουμᾶς μέσα σ' ἕνα εἰκοσαήμερο ἐνεπνεύσθη καὶ ἔγραψε τρία μεγάλα πεντάπρακτα δράματα!...

* * *

'Ιδοὺ τώρα τί διηγεῖται γιὰ τὸ Δουμᾶ κάποιος φίλος του, ὁ ὁποῖος φιλοξενήθηκε ἐπὶ ἕνα διάστημα στὸ σπίτι του:

«Ὅταν καμμιὰ φορὰ τύχαινε νὰ ξυπνήσω τὴ νύχτα, γράφει ὁ φίλος του συγγραφεύς, *ἄκουγα ἕναν κρότο ἐλαφρό, συνεχῆ καὶ μονότονο, ὁ ὁποῖος ἔπαυε κατὰ διαλείμματα καὶ συνεχιζόταν ἐκ νέου. Στὴν ἀρχὴ ἀνησύχησα, ἀλλὰ δὲν ἄργησα νὰ ἐξακριβώσω ὅτι ἦταν... τὸ τρίξιμο τῆς πέννας τοῦ μυθιστοριογράφου!*

»Πολλὲς φορές, τὸ χειμῶνα, περπατοῦσε μὲ ξέσκεπο κεφάλι στὸν κῆπο του, ἔχοντας τὸ πουκάμισο ἀνοιχτὸ μπροστὰ στὸ στῆθος.

»Ἔπειτα ἔμπαινε γιὰ λίγες στιγμὲς μέσα στὸ κιόσκι ὅπου εἶχε τὴ βιβλιοθήκη του καὶ σὲ λίγο γύριζε στὸ γραφεῖο του γιὰ νὰ συνεχίση τὴ δουλειά του, ἀφίνοντας τὶς νιφάδες τοῦ χιονιοῦ νὰ λυώνουν μόνες των ἀπάνω στὰ σγουρὰ μαλλιά του καὶ στοὺς πλατειοὺς ὤμους του!».